

Didymodon cordatus Jur. (rotsdubbeltandmos) na 31 jaar weer boven water

Huub van Melick

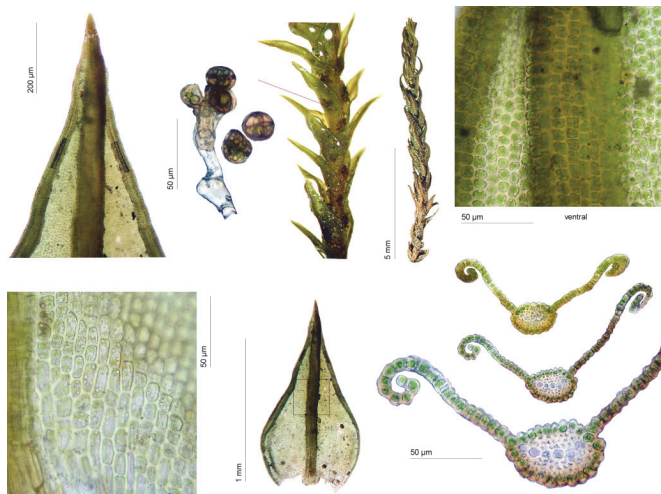
Een 'wit' Maashok onderzocht

In verband met de voltooiing van de Verspreidingsatlas van de Nederlandse mossen heeft de Eindhovense Mossenwerkgroep enkele 'witte' hokken langs de Maas geïnventariseerd. Het laatste 'witte' km-hok in het rivierengebied, hok 45.23.14, werd op 6 september 2012 bezocht. Het ligt in de gemeente Lith met het gehucht Het Wild als voornaamste woonkern. Naast fraai begroeide essen met soorten als *Syn-*

opvallend was de aanwezigheid van wel vijf *Didymodon*-soorten, waarvan *D. vinealis* (muurdubbeltandmos) het meest voorkwam. Een andere *Didymodon*-soort, die in het veld niet op naam gebracht kon worden, bleek bij determinatie thuis *D. cordatus* te zijn. Flip Sollman, onze Pottiaceae-specialist, kon de vondst bevestigen. *Didymodon cordatus* is slechts eenmaal eerder gevonden: in 1981 op een krib in de Neder-Rijn bij Amerongen. Pas in 2005 kwam

Figuur 1. Kenmerken van *Didymodon cordatus*.

Bron: Michael Lüth, Bildatlas der Moose Deutschlands, zie www.bildatlas-moose.de

trichia papillosa (knikkersterretje), *Frullania dilatata* (helmroestmos) e.a., ging onze belangstelling vooral uit naar de kribben en oeverbeschoeiing van de Maas. De verwachte fluviatiele soorten, zoals *Leskea polycarpa* (uiterwaardmos), *Syntrichia latifolia* (riviersterretje), *Cinclidotus fontinaloides* (gewoon kribbenmos) en *C. riparius* (langsteelkribbenmos), waren talrijk aanwezig op de stenen beschoeiing. Minder algemeen waren *Amblystegium fluviatile* (rivierpluisdraadmos), *A. tenax* (waterpluisdraadmos), *Hygrohypnum luridum* (gewoon spatwatermos) en *Dialytrichia mucronata* s.str. (riviermos). Het meest

deze vondst door revisiewerk aan het licht (BLWG, 2007).

Kenmerken

Belangrijke kenmerken waarmee *D. cordatus* zich van andere *Didymodon*-soorten onderscheidt zijn de opvallend forse nerf (tot wel 100 µm breed) die in de bladtop eindigt en vaak als stekelpunt uittreedt, verder de breed teruggesloopte bladrand over vrijwel de gehele bladlengte en de aanwezigheid van bolvormige gemmen in de bladoksels als bij *D. rigidulus* (zie fig. 1). De laatste soort heeft echter een smallere bladvorm, een priemvormige top en een

bladrand die meestal in het topdeel 2-lagig is. Verwisseling is ook mogelijk met de kleinere *D. luridus* die een 'normale' nerf heeft, een zwak teruggebogen bladrand en geen gemmen in de bladoksels. Door de gelijkenis met verwante soorten en de soms verscholen standplaats kan rotsdubbelandmos gemakkelijk over het hoofd worden gezien.

Standplaats en areaal

De soort groeide op een krib ver boven de spatwaterzone in de schaduw van een reusachtige populier. In Zuid-Duitsland wordt de soort regelmatig op beschaduwde löss van holle wegen aangetroffen. Vergelijkbare standplaatsen treffen we aan in Zuid-Limburg en daar zou de soort wellicht ook gevonden kunnen worden.

Didymodon cordatus is een warmteminnende, submediterrane soort met haar hoofdverspreiding in Midden- en Zuid-Europa. Meer noordelijk zijn vondsten bekend uit België en Zuid-Engeland. De vindplaatsen in Nederland bevinden zich aan de noordgrens van het areaal.

Dank

Het materiaal is opgenomen in het herbarium van de auteur. Met dank aan Heinjo During die het manuscript kritisch doornam, Flip Sollman die de soort controleerde en Michael Lüth die de illustraties ter beschikking stelde.

Auteursgegevens

H.M.H. van Melick, Merellaan 13, 5552 BZ Valkenswaard,
hmvhvanmelick@onsbrabantnet.nl

Literatuur

BLWG (2007). Voorlopige verspreidingsatlas van de Nederlandse mossen. Bryologische & Lichenologische Werkgroep van de KNNV.

Abstract

Didymodon cordatus rediscovered after 31 years
Didymodon cordatus was found for the second time in The Netherlands, under a large poplar on a jetty along the river Meuse near the village of Lith. The first collection was made in 1981 in a similar habitat, on a jetty along the river Rhine.

Figuur 2. *Didymodon cordatus* op de Kaiserstuhl in Baden-Württemberg (foto: Michael Lüth).